

Schrifttum über Ostbrandenburg und dessen Grenzgebiete 1964-1970

bearbeitet von Herbert Rister

I. Allgemeines

1. Bibliographien

1. Wojew. i Miejska Bibl. Publ. w Zielonej Górze [u. a.]. **Bibliografia Ziemi Lubuskiej**. 1960. Oprac. Grzegorz Chmielewski. Zielona Góra 1966 (1967, Mai). XIV, 143 S. [Schrifttumsverz. d. Landes Lebus f. d. J. 1960.]
2. **Chmielewski**, Grzegorz: Bibliografia archeologii Ziemi Lubuskiej <woj. zielonogórskiego> za l. 1945—1964. In: Prace Lubuskiego Tow. Nauk. Nr 5. 1967. Mat. Komisji Archeolog. Nr 2. 1967. S. 112—129. [Bibliogr. z. Archäologie d. Landes Lebus, d. Woj. Grünberg, f. d. J. 1945—64.]
3. **Chmielewski**, Grzegorz: Bibliografia archeologii Ziemi Lubuskiej za r. 1965. In: Zielonogórskie zesz. muzealne 1. 1969. S. 213—215. [Bibliogr. z. Archäologie d. Landes Lebus f. d. J. 1965.]
4. **Chmielewski**, Grzegorz: Materiały do bibliografii ludności rodzimej Ziemi Lubuskiej. Wybór za lata 1945—1963. In: Roczn. lubuski. 4. 1966. S. 406—422. [Beitr. zu e. Schrifttumsverz. üb. d. bodenständige Bevölk. d. Landes Lebus. Auswahl f. d. Jahre 1945—63.]
5. **Glubisz**, Bohdan: „Słowo żarskie“. Wybór artykułów poświęconych ziemi żarskiej. In: Żary wczoraj i dziś. Zielona Góra. 1967. S. 127—129. [Auswahl v. Aufsätzen üb. d. Sorauer Land aus d. Zeitung „Sorauer Wort“.]
6. **Heuser**, Wilhelm: Veröffentlichungen des Instituts für Pflanzenbau u. Pflanzenzüchtung in Landsberg/W. In: D. Preuß. Landwirtsch. Versuchs- u. Forschungsanstalten Landsberg/W. Würzb. 1968. S. 124—133.
7. **Könekamp**, Alfred Heinrich: Veröffentlichungen des Instituts für Grünlandwirtschaft. In: D. Preuß. Landwirtsch. Versuchs- u. Forschungsanstalten Landsberg/W. Würzb. 1968. S. 175—183.
8. **Rister**, Herbert: Schrifttum über Ostbrandenburg u. dessen Grenzgebiete 1962—1963 mit Nachträgen. In: ZfO. 13. 1964, 1/2. S. 393—400.
9. **Schreckenbach**, Hans-Joachim: Bibliographie zur Geschichte der Mark Brandenburg. 1. Weimar: Verl. Hermann Böhlaus Nachf. 1970. 452 S. (Veröffentl. d. Staatsarchivs Potsdam. 8.)
10. **Verzeichnis** der Schriften über Ostbrandenburg u. die Grenzmark Posen-Westpreußen. <Stand v. 31. 12. 1965.> Hannover 1966. X, 454 S. (Katalog d. Schrifttums üb. d. dt. Osten. 4. — Niedersächs. Landesbibl. Hannover.)
11. **Waśkiewicz**, A(ndrzej) K(rzysztof): Bibliografia (literatury powstającej na Ziemi Lubuskiej). <1956—1966.> In: Literatura na Ziemi Lubuskiej. Zielona Góra. 1968. S. 74—94. [Schrifttumsverz. üb. die im Land Lebus entstehende Literatur.]

2. Periodika und Serien

12. **Biblioteka** lubuska. (Lubuskie Tow. Nauk. w Zielonej Górze. [Teils m. weiterem Anlaß:] Pol. Tow. Histor. Oddz. w Zielonej Górze.) Zielona Góra. 8—9.

1966. 10. 1968. [Lebuser Schriftenreihe. Hrsg. v. d. Wiss. Gesellsch. d. Landes Lebus in Grünberg (u. v. d. Abt. Grünberg d. Poln. Histor. Gesellsch.).]
13. **Gazeta zielonogórska.** (Kom. Wojew. PZPR.) Zielona Góra. 13. 1964—19. 1970. [Grünberger Zeitung. Hrsg. v. Woj.-Komitee d. Verein. Poln. Arbeiterpartei.]
14. Unsere märkische **Heimat.** Kiel. 1. 1963. 2. 1966. 3. 1967.
15. **Heimatblatt** der ehemaligen Kirchengemeinden Landsberg/Warthe, Stadt u. Land. (Kirchl. Betreuungsdienst f. d. ehem. Ostbrandenburg. Kirchengemeinden [der] Kirchenkreise Landsberg <Warthe>, Stadt u. Land.) Bln. 16. 1964—22. 1970.
16. **Heimatblatt** des Kreises Soldin <Neumark>. Mitteilungsblatt des Arbeitskreises Soldin <Neumark> u. offiz. Organ f. d. Heimatkreisgemeinschaft Soldin <Neumark>. (Landsmannsch. Berlin-Mark Brandenburg.) Wuppertal-Elberfeld. 16. 1964 = Nr 56—58. 17. 1965 = 59—62. 18. 1966 = 63—66. 19. 1967 = 67—70. 20. 1968 = 71—74. 21. 1969 = 75—78. 22. 1970 = 79—82.
17. Sorauer **Heimatblatt.** D. Heimatblatt f. Stadt u. Land, Dortmund. 13. 1964—19. 1970 [je 12 Nrn].
18. **Heimatblatt** für deutsche Volksgemeinschaft. Frankfurt <Oder> — Sternberger Kurier. Hb. 13. 1964—19. 1970 [je 12 Nrn].
19. **Heimat-Rundbrief** der ehemaligen Kirchengemeinden des Kreises Friedeberg Nm. Bln-Charl. Nr 62—65. 1963. 66—69. 1964. 70—73. 1965. 74—77. 1966. 78—81. 1967. 82—85. 1968. 86—89. 1969. 90—93. 1970.
20. **Heimatzeitung** Kreis Königsberg-Neumark. Mitteilungsblatt f. d. gesamten Heimatkreis Königsberg-Neumark. Braunschweig. 15. 1964—21. 1970 [je 12 Nrn.]
21. **Jahrbuch** für brandenburgische Landesgeschichte. (Landesgeschichtl. Vereinig. f. d. Mark Brandenburg.) Bln. 14. 1963—21. 1970.
22. **Kreis-Kalender** für den Heimatkreis Königsberg-Neumark. Braunschweig. [Umschlagt:] Kreis-Kalender für den Kreis Königsberg-Neumark. 12. 1964 (1963)—18. 1970 (1969). [Mehr n. ersch. ?].
23. **Nadodrze.** Dwutyg. społ.-kult. ([Untert. bis 9. 1965, 4:] Pismo społ.-kult. (Lubuskie Tow. Kultury.) Zielona Góra. 8. 1964—14. 1970. [D. Oderland. Zweiwochenschr. f. soziale u. kult. Belange, hrsg. v. d. Gesellsch. f. Kulturpflege d. Landes Lebus.]
24. **Prace** Lubuskiego Towarzystwa Naukowego. Zielona Góra. Nr [1.] 1967. 2. 1967. 2[a]. 1967. 3. 1967. 4. 1968. 5. 1967. 6. 1968. 7. 1970. 8. 1969. 8[a]. 1970. 9. 1969. [Arbeiten d. Wiss. Gesellsch. d. Landes Lebus.]
25. **Przyroda** Polski zachodniej. (Wojew. Komitety Ochrony Przyrody w Poznaniu, Koszalinie, Szczecinie i Zielonej Górze.) The Nature of Western Poland. (Protection of Nature Committees of the Voivodships [of] Poznań, Koszalin, Szczecin and Zielona Góra.) Poznań. 7. 1963, 1/4 = Nr 23/26. 8. 1964, 1/4 = 27/30 (1967). 9. 1971, 1/4 = 31/34. [Mehr n. ersch.]
26. **Rocznik** lubuski. (Lubuskie Tow. Nauk. [Anlaß bis 4. 1966:] Lubuskie Tow. Kultury.) Zielona Góra. 3. 1962. 4. 1966. 5. 1968. 6. 1969 (1970). [Jahrb. d. Landes Lebus. Hrsg. v. d. Wiss. Gesellsch. d. Landes Lebus (in Grünberg).]
27. **Rocznik** statystyczny woj. zielonogórskiego. (Wojew. Urząd Statyst. w Zielonej Górze.) Zielona Góra. 4. 1963/64 (1964; Daten f. 1962—63). 5. 1965/66 (1966; Daten f. 1964—65). 6. 1969 (1969; Daten f. 1968). 7. 1970 (1970; Daten f. 1969?). [Statist. Jahrb. d. Woj. Grünberg. Hrsg. v. Statist. Woj.-Amt in Grünberg.]
28. **Rolnik** dolnośląski. Pismo społ.-roln. (15. 1960 — [21.] 1966, 31. Dez. = Nr 73—240: Nowiny nadodrzańskie. Pismo społ.-roln. Wojew. Zw. Kółek Roln. —

- Wojew. Zw. Gminnych Spółdzielni.) Wr. 15. 1960 [u.] 16. 1961, 1—24 [u.] 17. 1962, 1—24 [u.] 18. 1963, 1—24 [u.] [19.] 1964, 1—24 [u.] [20.] 1965, 1—24 [21.] 1966, 1—24 (31. Dez.) = Nr 73—240. [22.] 1967, 1 (15. an.) = Nr 241 ff. [D. niederschles. Bauer. Zeitschr. f. soziale u. bäuerl. Belange. (Enth. auch Schriftt. üb. d. Woj. Grünberg.)]
29. Oberlausitzer **Rundschau**. Heimatnachrichten f. d. Vertr. aus d. Kreisen Görlitz, Rothenburg OL., Hoyerswerda, Weißwasser, Forst, Guben, Zittau. [Untert. wechs.] Braunschweig. 11. 1964—17. 1970.
30. Märkische **Zeitung**. Mitteilungsblatt d. Landsmannsch. Bln—Mark Brandenburg f. d. Bundesrep. u. Westberlin. Bln-Charl. 15. 1964—21. 1970.
31. **Zeszyty** lubuskie. ([1. 1966:] Zeszyt lubuski.) (L<ubuskie> T<ow.> K<ul-tury>.) Zielona Góra. 1. 1966. 2—3. 1967. 4—5. 1968. 6. 1969. 7—8. 1970. 9—11. 1971. 10. 1970. [Lebuser Hefte. Hrsg. v. d. Gesellsch. f. Kulturpflege d. Landes Lebus.]
32. Zielonogórskie **Zeszyty** muzealne. (Muzeum Ziemi Lubuskiej.) Zielona Góra. 1. 1969. [Grünberger Museumshefte. Hrsg. v. Museum d. Landes Lebus.]

3. Biographien

33. Gerhard **Domagk**, ein Sohn d. Sternberger Landes. [M. 1 Kt.] In: Heimatblatt f. dt. Volksgemeinschaft. 19. 1970, 5. S. 10—11. [Bedeut. Bakteriologe; Nobelpreisträger. Geb. 30. 10. 1898 in Lagow.]
34. Martini, Fritz: Franz Bernhard Heinrich Wilhelm Frh. v. **Gaudy**, Dichter. Geb. 19. 4. 1800 Frft/O.; gest. 5. 2. 1840 Bln. [M. Schriftt.] In: Neue dt. Biogr. 6. Bln. 1964. S. 95—96.
35. Leibbrand, Werner: Johann Karl August Eugen Alfred **Goldscheider**, Mediziner. Geb. 4. 8. 1858 Sommerfeld b. Crossen/O.; gest. 10. 4. 1935 Bln. [M. Schriftt.] In: Neue dt. Biogr. 6. Bln. 1964. S. 608.
36. Vogelsang, Thilo: Gustav Adolf Joachim Rüdiger Graf v. d. **Goltz**, General. Geb. 8. 12. 1865 Züllichau; gest. 4. 11. 1946 Kinsegg, Allgäu. [M. Schriftt.] In: Neue dt. Biogr. 6. Bln. 1964. S. 634—635.
37. Bardtke, Hans: Peter Reinhold **Grundemann**, ev. Missionswissenschaftler u. Pfarrer. Geb. 9. 1. 1836 Bärwalde, Neumark; gest. 3. 5. 1924 Belzig. [M. Schriftt.] In: Neue dt. Biogr. 7. Bln. 1966. S. 221—222.
38. Stasiewski, Bernhard: Matthäus **Hagen**, Waldenserprediger. Geb. Selchow, Neumark; gest. 27. 4. 1458 Bln. [M. Schriftt.] In: Neue dt. Biogr. 7. Bln. 1966. S. 481.
39. Frommholz, Rüdiger: Alfred **Henschke** <Ps. Jucundus Fröhlich, Klabund>. Geb. 4. 11. 1890 Crossen/O.; gest. 14. 8. 1928 Davos. [M. Schriftt.] In: Neue dt. Biogr. 8. Bln. 1969. S. 557—559.
40. Elschenbroich, Adalbert: Wilhelmine **Herzlieb** <Minchen, Mine>, vereh. Walch, Freundin Goethes. Geb. 22. 5. 1789 Züllichau; gest. 10. 7. 1865 Görlitz. [M. Schriftt.] In: Neue dt. Biogr. 8. Bln. 1969. S. 737—738.
41. Schwarze, R.: Ewald Christian v. **Kleist**, Militär u. Dichter. Geb. 7. 3. 1715 zu Zebelin; gest. 24. 8. 1759 zu Frft/O. [M. Schriftt.] In: Allg. dt. Biogr. Neudr. 16. Bln. 1969. S. 113—121.
42. Bamberg, Felix: Bernd Heinrich Wilhelm v. **Kleist**. Geb. 18. 11. 1777 Frft/O.; gest. 21. 10. 1811. [M. Schriftt.] In: Allg. dt. Biogr. Neudr. 16. Bln. 1969. S. 127—149.
43. Schumann: August **Lüben**, Schulmann. Geb. 28. 1. 1804 in Golzow b. Küstrin;

gest. 27. 10. 1874. [M. Schriftt.] In: Allg. dt. Biogr. Neudr. 19. Bln. 1969. S. 328—331.

44. Warnstedt, Christopher Frh. v.: Die von **Mörner**. E. schloßgesessenes Adelsgeschlecht d. Neumark. In: Ostdt. Familienkunde. 12. 1964. S. 353—363.

45. Kinze, H.: Hermann **Nothnagel**, (berühmter Chirurg u. Leibarzt d. Kaisers Franz Joseph I. v. Österreich). (Geb. 28. 9. 1841 in Alt Lietzegörcke.) [M. Bildn.] In: Kreis-Kalender f. d. Heimatkreis Königsberg-Neumark. 16. 1968 (1967). S. 128—131.

4. Gesamtdarstellungen

46. **Bartkowski**, Tadeusz: Wielkopolska i środkowe nadodrze. Warsz.: PWN 1970. 383 S., Abb., Diagr., Kt., Tab., 3 Taf., Schriftt. [Großpolen u. d. mittl. Oderland.]

47. **Bratring**, F(riedrich) W(ilhelm) Au(gust): Statistisch-topographische Beschreibung der gesamten Mark Brandenburg. Kritisch durchges. u. erweiterte Neuausg. v. Otto Büsch u. Gerd Heinrich. Bln: de Gruyter 1968. XLII, 116, 1508 S. (Veröffentl. d. Histor. Kommission zu Berlin. 22.)

48. Z **Dziejów** polskości na Ziemi Lubuskiej. Praca zbior. (Red.: Tadeusz Kajan [u. a.]) Zielona Góra 1966. 70 S., Abb. [Zur Gesch. d. Polentums im Land Lebus. Gemeinschaftsarbeit.] (Zeszyt lubuski. 1. — Lubuskie Tow. Kultury.)

49. **Dziś i jutro ziemi chojeńskiej**. (Red.: Bogdan Chocianowicz.) Dębno: Powiat. Kom. Frontu Jedności Narodu 1965. 45 S., Tab. [D. Gegenw. u. Zukunft d. Königsberger Landes.]

50. **Województwo zielonogórskie**. [M. 10 Abb. u. mehr. Wappen.] In: Miasta pol. w Tysiącleciu. 2. Wr. 1967. S. 611—615. [D. Woj. Grünberg.]

51. **Ziemia lubuska**. (Układ i red.: Adam Olejnik. Po.:) Wyd. Pozn. (1965). 166 S. [D. Land Lebus. (Bildband.)]

52. Kreis **Züllichau** — Schwiebus. Hrsg. im Auftr. d. Heimatkreisvereinig. v. Curt Schelenz. (Ill: Karl Hanisch.) Frft/M.: Verl. D. Viegemann 1970. 207 S., Abb., Kt.-Sk., 1 Faltkt. i. Tasche.

II. Landeskunde

53. Tow. Przyj. Łagowa. — Lubuskie Tow. Kultury. — **Ciesielski**, Władysław J., Marian Vogel: Łagów Lubuski. Przewodnik turyst.-krajozn. Zielona Góra 1964. 62 S., Abb., Tab. [Łagów (b. Zielenzig).] Führer f. Tourismus u. Landeskunde.]

54. Lubuskie Tow. Kultury. — **Eckert**, Marian, Tadeusz Umiński: Ziemia słubicko-rzepińska. (Przewodnik turyst.-krajozn.) Zielona Góra 1965. 84 S., Abb., Tab. [D. Land um Frankfurt/O. — Reppen. Landeskundl. Reiseführer.]

55. Lubuskie Tow. Kultury. — **Jankowski**, Jerzy: Ziemia krośnieńsko-gubińska. Informator histor. i turyst.-krajozn. Zielona Góra 1969. 100 S., Abb., Kt., Schriftt. [D. Land um Crossen — Guben. Histor. u. landeskundl. Reiseführer.]

56. **Krajniak**, Jan J.: Ziemia międzyrzecka i świebodzińska. Przewodnik. (Mapki i pl.: Adam Olejnik. Po.:) Wyd. Pozn. (1968). 95 S., Abb., Tab., 1 Taf., Schriftt. [D. Meseritzer u. Schwiebus Land. Reiseführer.]

57. **Merian**, Matthäus: Topographia electoratus Brandenburgici et ducatus Pomeraniae. Merian-Erstaussg. 1652. Faks. Neue Ausg. Hrsg.: Lucas Heinrich Wüthrich. Kassel: Bärenreiter-Verl. 1965. 238 S. [= Merian: Topographia Germaniae. 15.]

58. **Piskorski**, Czesław: Moryń i okolice. Warsz.: Sport i Turyst. 1964. 34 S., Abb., Bildn., 1 Kt., Pl., Schriftt. [Mohrin (b. Königsberg Nm.) u. Umgebung.] (Biblio-

teczka krajozn. Prez. Powiat. Rady Nar. [i] Powiat. Komitetu Kultury Fiz. i Turystyki w Dębnie Lubuskim, woj. szczec.)

59. **Stanisławski**, Władysław: Wzdłuż dolnej Odry. Szczecin — Gryfino — Chojna — Dębno — Kostrzyn. Przewodnik. (Mapa i plany: Ewa Krakowska. Po.:) Wyd. Pozn. 1970. 210 S., Abb., Kt., 1 Taf., Schriftt. [Entlang d. unteren Oder. Stettin — Greifenhagen — Königsberg Nm. — Neudamm — Küstrin.]

60. **Zajchowska**, Stanisława: Środowisko geograficzne. (Ziemia Lubuska, Nowa Marchia, Wielkopolska.) [M. 3 Kt.-Sk.] In: Studia nad początkami i rozplanow. miast nad środkową Odrą i dolną Wartą. 1. Zielona Góra. 1967. S. 23—34. [D. geograph. Umwelt d. Landes Lebus, d. Neumark u. Großpolens.]

61. **Zajchowska**, Stanisława: Środowisko geograficzne. (Dolny Śląsk [i] Dolne Łużyce.) [M. mehr. Kt.-Sk. u. Tab.] In: Studia nad początkami i rozplanow. miast nad środkową Odrą i dolną Wartą. 2. Zielona Góra. 1970. S. 37—47. [D. geogr. Umwelt Niederschlesiens u. d. Niederlausitz.]

62. **Mapa** woj. zielonogórskiego. Podz. 1 : 500000. Wyd. 3. Warsz.: PPWK 1966. 39,5 × 40,5 cm [Kolor.] [Karte d. Woj. Grünberg i. M. 1 : 500000. 3. Aufl.] [Nebst] Plan miasta Zielonej Góry. [Stadtplan v. Grünberg.] — Dass. 4. Aufl. 1968. 5. Aufl. 1970.

63. **Województwo** zielonogórskie. Mapa samochodowo-krajozn. [Skala] 1 : 500000. Warsz.: PPWK 1969. 36,5 × 40,5 cm. [Kolor.] [D. Woj. Grünberg. Auto-u. landeskundl. Karte i. M. 1 : 500000.] [Nebst] Odległości drogowe z Zielonej Góry w kilometrach. [Straßenentfernungen v. Grünberg aus in Kilometern.]

III. Bevölkerungs-, Siedlungs- und Volkskunde

64. **Benyskiewicz**, Joachim: Autochtoni Ziemi Lubuskiej po r. 1945. In: Prace Lubuskiego Tow. Nauk. Nr 3. 1967 = Hist. 1. 1967. S. 68—100. [D. bodenständige Bevolk. d. Landes Lebus nach 1945.]

65. Lubuskie Tow. Nauk. — **Benyskiewicz**, Joachim: Położenie Polaków w Marchii Granicznej w l. 1919—1943. Zielona Góra 1968. 237 S., Abb., Kt., Tab., 3 Taf., Schriftt., dt. Zsfass. [D. Lage der Polen in d. Grenzmark (Posen-Westpreußen) i. d. J. 1919—43.]

66. **Benyskiewicz**, Joachim, Wiktor Lemiesz, Jan Wąsicki: Źródła do dziejów Polaków w Marchii Granicznej w l. 1919—1945. Oprac. i red. J. Benyskiewicz. Zielona Góra 1967. 442 S., Tab. [Quellen z. Gesch. der Polen in d. Grenzmark (Posen-Westpreußen) währ. d. Jahre 1919—1945.] (Mat. i dokumenty. [1.] — Lubuskie Tow. Nauk. Wyd. Nauk Społ.)

67. **Białecki**, Tadeusz: Przemiany w strukturze ludnościowej miast powiatu chojeńskiego w l. 1945—1962. Szcz. 1966. 161 S., 1 Kt., Tab., Zeichn., engl. Zsfass. [Wandlungen in d. Bevölkerungsstruktur d. Städte d. Kr. Königsberg Nm. i. d. J. 1945—62.] (Z Prac Sekcji Histor. Nr 6. — Inst. Zach.-pom. w Szcz.)

68. Lubuskie Tow. Nauk. — **Borejko**, Wiktor: Migracje ludności w woj. zielonogórskim w l. 1953—62. Zielona Góra: (Państw. Wyd. Nauk. Oddz. Poznań) 1968. 149 S., Abb., Kt., Tab., Schriftt. [Wanderungen d. Bevolk. in d. Woj. Grünberg i. d. J. 1953—62.]

69. **Hładkiewicz**, Edward: Tradycje i początki ruchu ludowego na Ziemi Lubuskiej. Zielona Góra: (Wojew. Kom. Zjedn. Stronnictwa Lud.) 1969. 130 S.,

Abb., Bildn., Tab., Schriftt. [Traditionen u. Anfänge d. Bauernbeweg. im Land Lebus.]

70. **Koerber**, Hans Joachim v.: Die Bevölkerungsverhältnisse im Raum Ostbrandenburg/Grenzmark vor 1945 unt. bes. Berücks. der Landwirtschaft. [M. Kt.-Sk. u. zahlr. Tab.] In: D. Preuß. Landwirtsch. Versuchs- u. Forschungsanstalten Landsberg/W. Würzb. 1968. S. 3—33.

71. **Koniusz**, Janusz: O działalności Lubuskiego Towarzystwa Kultury w środowiskach ludności rodzimej. [M. Abb.] In: Roczn. lubuski. 4. 1966. S. 397—404. [Zur Tätigkeit d. Gesellsch. f. Kulturpflege d. Landes Lebus im Milieu d. bodenständigen Bevolk.]

72. (**Kreutzberger**, Max:) Deutschsprachige jüdische Gemeinden. In: Leo Baeck Institute New York. Bibliothek u. Archiv. Katalog Bd 1. Hrsg. v. Max Kreutzberger. Tübingen. 1970. S. 1—300. [Enthält Hinweise auf Frankfurt/O., Friedeberg, Sternberg u. a. ostbrandenburg. Orte. Mit Schrifttumsverz.]

73. **Kwilecki**, Andrzej: Proces integracji ludności rodzimej i napływowej w świetle badań socjologicznych. [M. 1 Tab. u. Schriftt. i. d. Anm.] In: Roczn. lubuski. 4. 1966. S. 218—245. [D. Vorgang d. Eingliederung d. bodenständigen u. zugewanderten Bevolk. im Lichte d. soziolog. Forsch.]

74. **Lehmann**, Rudolf: Das Sorbentum in der Herrschaft Sorau. Mit e. Bevölkerungskarte f. d. Zeit um 1381. [M. Schriftt. i. d. Anm.] In: Jahrb. f. d. Gesch. Mittel- u. Ostdeutschlands. 15. 1966. S. 1—40.

75. **Mětšk**, Frido: Materiały do stosunków ludnościowych i etnicznych w księstwie żagańskim w l. 1600—1819. [M. Kt.-Sk., Tab. u. dt. Zsfass.] In: Śl. kwart. histor. Sob. 23. 1967, 1/2. S. 65—88. [Beitr. zu d. Bevolk.- u. ethnischen Verhältnissen im Fürstentum Sagan i. d. J. 1600—1819.]

76. **Sroka**, Tadeusz: Pamiętnikarstwo na Ziemi Lubuskiej. In: Badania socjolog. na ziemiach zach. Po. 1968. S. 102—107. [D. Memoirenschreiben im Land Lebus.]

77. **Białecki**, Tadeusz: Rozwój zaludnienia powiatu chojeńskiego w l. 1945—1967. [M. 1 Faltsk., Sk., Tab. u. Schriftt. i. d. Anm.] In: Z Dziejów ziemi chojeńskiej. Szcz. 1969. S. 198—228. [D. Entwickl. d. Besiedl. d. Kr. Königsberg Nm. i. d. J. 1945—67.]

78. **Danielak**, Jerzy: Koncentracja osadnictwa w woj. zielonogórskim. [M. mehr. Kt.-Sk., Tab. u. Schriftt.] In: Ze Studiów nad wiejską siecią osadniczą woj. zielonogórskiego. Zielona Góra. 1968. S. 26—43. [D. Konzentration d. Besiedl. in d. Woj. Grünberg.]

79. **Dominiczak**, Henryk: Osadnictwo w powiecie żarskim w l. 1945—1950. [M. Abb., Tab. u. Schriftt. i. d. Anm.] In: Żary wczoraj i dziś. Zielona Góra. 1967. S. 75—90. [D. Ansiedlung im Kr. Sorau i. d. J. 1945—50.]

80. **Dominiczak**, Henryk: Osadnictwo wiejskie w woj. zielonogórskim w l. 1945—1950. [M. 3 Tab. u. Schriftt. i. d. Anm.] In: Dzieje najnowsze. 1. 1969, 3. S. 125—158. [M. russ. u. franz. Zsfass.] La colonisation rurale dans le territoire de l'actuelle voïvodie de Zielona Góra [Grünberg] de 1945 à 1950. S. 158—161.

81. **Mielcuszny**, Wojciech: Osadnictwo wojskowe w powiecie chojeńskim w l. 1945—1948. In: Prz. zach.-pom. 1970, 2. S. 33—48. [M. engl. Zsfass.] Military colonization in the district of Chojna [Königsberg Nm.] in the years 1945—1948. S. 227.

82. **Misiołek**, Zygmunt, Franciszek Pastwa: Osadnictwo wiejskie na Ziemi Lubuskiej <1945—1948>. [M. 4 Tab. u. Schriftt. i. d. Anm.] In: Pierwsze lata

na Ziemi Lubuskiej w Polsce Lud. Po. 1967. S. 159—181. [D. ländl. Ansiedlungsvorgang im Land Lebus, 1945—48.]

83. Ze **Studiów** nad wiejską siecią osadniczą woj. zielonogórskiego. (Oprac. red.: Stanisława Zajchowska, Bolesław Poprawa. Zielona Góra) 1968. 308 S., Abb., Kt.-Sk., Tab., 5 Taf., Schriftt. [Zu d. Forsch. üb. d. ländl. Siedlungsnetz d. Woj. Grünberg.] (Prace Lubuskiego Tow. Nauk. 4 = Komisja Geogr. Ekonom. Nr 1.)

84. **Urbańska**, Alina, Stanisław Kurnatowski: Rozwój terenów osadniczych w północnej części woj. zielonogórskiego od I do XII w. [M. 3 Faltkt.] In: Studia nad początkami i rozplanow. miast nad środkową Odrą i dolną Wartą. 1. Zielona Góra. 1967. S. 35—111. [D. Entwickl. d. Besiedlungsgebiete im nördl. Teil d. Woj. Grünberg v. 1. b. 12. Jh.]

85. **Zajchowska**, Stanisława: Rozwój osadnictwa w północnej części woj. zielonogórskiego od XII do XV wieku [M. Kt.-Sk. u. Zeichn.] In: Studia nad początkami i rozplanow. miast nad środkową Odrą i dolną Wartą. 1. Zielona Góra. 1967. S. 113—126. [D. Entwickl. d. Siedlungswesens im nördl. Teil d. Woj. Grünberg v. 12. b. 15. Jh.]

86. **Zajchowska**, Zofia: Rozwój osadnictwa śląsko-łużyckiej części woj. zielonogórskiego od XII do XIV w. [M. 2 Kt.-Sk., 2 Tab. u. Schriftt. i. d. Anm.] In: Studia nad początkami i rozplanow. miast nad środkową Odrą i dolną Wartą. 2. Zielona Góra. 1970. S. 115—123. [D. Entwickl. d. Siedlungswesens d. schles.-lausitzischen Teiles d. Woj. Grünberg v. 12. b. 14. Jh.]

87. **Kołodziejska**, Barbara: Plecionkarstwo ludowe. Informator. (Zielona Góra : MO 1965.) 16 S., Abb. [D. volkstüml. Flechtwerkarbeit (im Land Lebus).] (Z badań nad kulturą lud. Ziemi Lubuskiej. — Muzeum Okręgowe.)

88. **Kołodziejska**, Barbara: Ubiór ludowy w zbiorach Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze. Informator. Zielona Góra: (MZL) 1967. 14 S., Abb. [Volkstüml. Trachten in d. Sammlungen d. Museums d. Landes Lebus in Grünberg.] (Z badań nad kulturą lud. Ziemi Lubuskiej. — Muzeum Ziemi Lubuskiej.)

89. **Kołodziejska**, Barbara: Uprawa i obróbka lnu. Informator. (Zielona Góra: MO 1965.) 14 S., Abb. [D. Anbau u. d. Bearbeitung v. Flachs (im Land Lebus).] (Z badań nad kulturą lud. Ziemi Lubuskiej. — Muzeum Okręgowe.)

90. **Krause**, Günther: Die Sorauer Heimatstube in Hamm. In: A. Perlick, D. ostdt. Heimatstuben u. Heimatsammlungen in Nordrhein-Westfalen. Troisdorf. 1964. S. 104—107.

91. **Linette**, Bogusław: Badania nad współczesnym folklorem wsi Ziemi Lubuskiej. Uzup.: Dorota Simonides, Głos w dyskusji. [M. franz. Zsfass.] In: Łódzkie studia etnograf. 10. 1968. S. 87—97. [Forsch. üb. d. derzeitige Volkskultur d. Dörfer d. Landes Lebus.]

92. **Rudolph**, Hans-Georg: Volkstrachten u. Trachtenreste im Kreise Sorau. [M. Abb. u. Sk.] In: Sorauer Heimatblatt. 18. 1969, 5. 7. 8.

93. **Schelenz**, Curt: Vom Brauchtum im Kreise Züllichau — Schwiebus. [M. Abb. a. Taf.] In: Kreis Züllichau — Schwiebus. Frft/M. 1970. S. 168—173.

IV. Geschichte

1. Historiographie, Quellen

94. **Golczewski**, Kazimierz: Wybór dokumentów z r. 1445. [M. Schriftt. i. d. Anm.] In: Z Dziejów ziemi chojeńskiej. Szcz. 1969. S. 462—479. [Auswahl v. Dokumenten a. d. J. 1445. (Betr. d. Königsberger Land).]

95. Historischer **Handatlas** von Brandenburg u. Berlin. Begr. v. Berthold Schulze. Wiss. Leitung d. Gesamtwerkes: Arbeitsgemeinsch. Histor. Atlas. Heinz Quirin (Hrsg.), Gerd Heinrich [u. a.]. Kartogr. Alfons Bury [u. a.]. Lfg 1—34. Bln: de Gruyter 1963—67. (Veröffentl. d. Histor. Komm. zu Bln b. Friedr.-Meinecke-Inst. d. Freien Univ. Bln.) [35 ersch. 1971.]
96. **Korcz**, Władysław: Ziemia Lubuska w średniowiecznej historiografii polskiej. [M. 1 Abb., 1 Faks. u. Schriftt.] In: Z Dziejów polskości na Ziemi Lubuskiej. Zielona Góra. 1966. S. 23—40. [D. Land Lebus in d. poln. Geschichtschreib. d. Mittelalters.]
97. **Lehmann**, Rudolf: Urkundeninventar zur Geschichte der Niederlausitz bis 1400. Köln; Graz: Böhlau 1968. XXXV, 704 S., 2 Kt. (Mitteldt. Forsch. 55.)
98. **Lemiesz**, Wiktor: Nauka historyczna na Ziemi Lubuskiej. Sesja w Zielonej Górze. In: Kwart. histor. 72. 1965, 3. S. 737—740. [D. Geschichtswissenschaft im Land Lebus. E. Sitzung in Grünberg.]
99. **Radtke**, Irena: Materiały archiwalne do dziejów ludności polskiej w prowincji Grenzmark Posen-Westpreußen <1920—1945> w Archiwum Państwowym w Poznaniu. [M. Schriftt. i. d. Anm.] In: Roczn. lubuski. 4. 1966. S. 280—318. [Archivmaterialien z. Gesch. d. poln. Bevölk. in d. Provinz Grenzmark Posen — Westpreußen a. d. J. 1920—45 im Posener Staatsarchiv.]

2. Vorgeschichte

100. **Dąbrowski**, Edward: Rozwój zasiedlenia w okolicach Krosna Odrzańskiego od późnego okresu lateńskiego do wczesne średniowiecze. [M. Abb. u. franz. Zsfass.] In: Slavia antiqua. 17. 1970. S. 137—159. [D. Entwickl. d. Besiedl. in d. Umgebung v. Crossen/O. v. d. Spätlatènezeit b. z. Frühmittelalter.]
101. **Dąbrowski**, Edward: Śladami tysiąclecia. <Między podaniem, historią a życiem.> [M. Schriftt. i. d. Anm.] In: Roczn. lubuski. 4. 1966. S. 26—39. [Auf d. Spuren d. tausendjähr. Polens. Zwischen Sage, Gesch. u. Wirklichkeit. (Betr. d. Vorgesch. d. Brandenburg — Posener Grenzgebietes.)]
102. **Dahnert**, Otto: Aus der Urgeschichte unserer Heimat. In: Heimatbuch Christianstadt. Gelsenkirchen. 1968. S. 9—12.
103. **Domański**, Grzegorz: Wyniki badań zespołu osadniczego z okresu późnolateńskiego i wpływów rzymskich w okolicy wsi Luboszyce, pow. Lubsko. [M. mehr. Abb.] In: Spraw. archeolog. 21. 1969. S. 115—121. [M. engl. Zsfass.:] Results of further research of a habitation complex from the late La Tène and Roman period at Luboszyce [Herrnlauersitz], district of Lubsko [Sommerfeld]. S. 122.
104. **Gedl**, Marek: Cmentarzysko kultury łużyckiej w Jasieniu pow. Lubsko. [M. Zeichn. u. franz. Zsfass.] In: Zesz. nauk. Uniw. Jagiell. Nr 183 = Prace archeolog. 10. 1968. S. 19—49. [E. Gräberfeld d. Lausitzer Kultur in Gassen Kr. Sommerfeld.]
105. **Grenz**, Rudolf: Ergebnisse der Erfassung der vor- u. frühgeschichtlichen Funde u. Fundberichte aus dem Kreise Sorau, Niederlausitz. In: Berliner Blätter f. Vor- u. Frühgesch. 12. 1970. [D. Beitrag umfaßt d. gesamte Heft.]
106. **Grenz**, Rudolf: Systematischer Katalog der Vor- u. Frühgeschichtsfunde, Sagen u. Flurnamen des Kreises Sorau. In: Sorauer Heimatblatt. 13. 1964, 5.
107. **Grenz**, Rudolf: Die polnische Urgeschichtsforschung in Ostbrandenburg. [M. Schriftt.] In: ZfO. 13. 1964, 1/2. S. 240—269.

108. **Habrych**, Julian: Najdawniejsze dzieje ziemi krośnieńskiej. [M. Schriftt. i. d. Anm.] In: Ze Studiów nad średniowiecznym Głogowem i Krosnem. Zielona Góra. 1970. S. 151—171. [D. älteste Gesch. d. Crossener Landes.]
109. **Hilcerówna**, Zofia, Alina Urbańska-Łosińska: Rozwój terenów osadniczych u schyłku starożytności i we wczesnym średniowieczu w południowej części woj. zielonogórskiego. [M. 3 Kt.-Sk. u. Schriftt. i. d. Anm.] In: Studia nad początkami i rozplanow. miast nad środkową Odrą i Dolną Wartą. 2. Zielona Góra. S. 49—114. [D. Entwickl. d. Siedlungsgebiete an d. Wende d. Altertums u. im Frühmittelalter im südl. Teil d. Woj. Grünberg.]
110. **Kołodziejski**, Adam: Badania archeologiczne Muzeum Ziemi Lubuskiej. Zielona Góra: MZL 1966. 87 S., Abb., dt. Zsfass. [D. archäolog. Forsch. d. Museums d. Landes Lebus (in Grünberg).]
111. **Kołodziejski**, Adam: Dwadzieścia lat lubuskiej archeologii. In: Z Otcłani wieków. 31. 1965. S. 245—251. [Zwei Jahrzehnte Vorgeschichtsforschung im Land Lebus.]
112. **Kołodziejski**, Adam: Nowe materiały do osadnictwa kultury łużyckiej w Zarach i Myszęcinie, pow. Świebodzin. Informator. (Zielona Góra: MO 1965.) 18 S., Abb., Kt. [Zu neuen Beitr. üb. d. Siedlungswesen d. Lausitzer Kultur in Sorau u. Muschten, Kr. Schwiebus.] (Z badań nad kulturą lud. Ziemi Lubuskiej. — Muzeum Okręgowe.)
113. **Kołodziejski**, Adam: Ochrona zabytków archeologicznych na Ziemi Lubuskiej w l. 1945—1966. Informator. Zielona Góra: (MZL) 1967. 16 S., Abb. [D. Schutz d. vorgeschichtl. Denkmäler im Lande Lebus i. d. J. 1945—66.] (Z badań nad przeszłością Ziemi Lubuskiej. — Muzeum Ziemi Lubuskiej.)
114. **Kołodziejski**, Adam: Problematyka tysiąclecia Polski w badaniach archeologicznych na Ziemi Lubuskiej. [M. Abb. u. Schriftt.] In: Z Dziejów polskości na Ziemi Lubuskiej. Zielona Góra. 1966. S. 7—22. [D. Problematik d. tausend-jähr. Bestehens Polens in d. archäolog. Forsch. im Land Lebus.]
115. Lubuskie Tow. Nauk. — **Kołodziejski**, Adam: Rozwój archeologii na terenie woj. zielonogórskiego w dwudziestolecie Polski Ludowej. Zielona Góra 1965. 149 S., 31 Abb., 5 Kt., 9 Pl. [Umschlagt.] Rozwój archeologii na terenie woj. ... [D. Entwickl. d. Archäol. im Bereich d. Woj. Grünberg währ. d. zwei Jahrzehnte d. Bestehens Volkspolens.]
116. **Kurnatowski**, Stanisław: Badania Zakładu Historii Kultury Materialnej Wielkopolski i woj. zielonogórskiego nad okresem wpływów rzymskich i wczesnego średniowiecza na Ziemi Lubuskiej. [M. 1 Übersicht.] In: Archeol. Polski. 13. 1968, 2. S. 317—368. [M. dt. Zsfass.:] Die Forschungen des Instituts der Geschichte der Materiellen Kultur der Polnischen AdW — Forschungsabt. f. Großpolen u. d. Woj. Zielona Góra [Grünberg] über die römische Kaiserzeit u. das frühe Mittelalter in dem heutigen Lebuser Land. S. 368—371.
117. **Laser**, Rudolf: Wüste Kunersdorf. E. german. Siedl. im mittl. Odergebiet. [M. Schriftt.] In: Germanen — Slawen — Deutsche. Bln. 1968. S. 57—60.
118. **Lehmann**, Herbert: Römische Fundmünzen der Mark Brandenburg. 1. D. röm. Münzen d. Berliner Raumes 2. D. Funde röm. Münzen d. Bezirke Potsdam, Frankfurt u. Cottbus. 3. D. Funde röm. Münzen östl. d. Oder u. Neiße. In: Berliner Blätter f. Vor- u. Frühgesch. 10. 1965. S. 47—89 u. 147—176.
119. **Prace** Lubuskiego Towarzystwa Naukowego. 5: Materiały Komisji Archeologicznej. Nr 2. (Red.: Wojciech Śmigieński.) Zielona Góra 1967. 129 S., Abb., 1 Taf., Schriftt., dt. Zsfass. [Arbeiten d. Wiss. Gesellsch. d. Landes Lebus. 5 = Beitr. d. Komm. f. Vorgesch. Nr 2. Hrsg. v. W. Śm.]

120. **Rogosz**, Ryszard: Z pradziejów ziemi chojeńskiej. [M. Abb., Kt.-Sk., Sk. u. Schriftt.] In: Z Dziejów ziemi chojeńskiej. Szcz. 1969. S. 36—62. [Zur Vor- u. Frühgesch. d. Landes um Königsberg Nm.]
121. **Unverzag**, Wilhelm: Ausgrabungen in der Burg von Lebus. 1964. 1966 u. 1967. 1969. In: Ausgrabungen u. Funde. 10. 1965. S. 150—152. 13. 1968. S. 158—160. 15. 1970. S. 174—177.

3. Politische Geschichte

122. **Bialecki**, Tadeusz: Kronika ważniejszych wydarzeń na ziemi chojeńskiej w l. 967—1967. In: Z Dziejów ziemi chojeńskiej. Szcz. 1969. S. 480—500. [Chronik d. wichtigeren Ereignisse im Königsberger Land i. d. J. 967—1967.]
123. **Cramer**, Helga: Die Herren von Wedel im Lande über der Oder. Besitz u. Herrschaftsbildung bis 1402. In: Jahrb. f. d. Gesch. Mittel- u. Ostdeutschlands. 18. 1969. S. 63—129.
124. **Czacharowski**, Antoni: Santok i Drezdenko w drugiej połowie XIV w. [M. Schriftt. i. d. Anm.] In: Zesz. nauk. Uniw. M. Kopernika w Toruniu. Nauki humanist.-społ. Nr 20 = Hist. 2. 1966. S. 107—116. [Zantoch u. Driesen (b. Friedeberg Nm.) in d. zweiten Hälfte d. 14. Jh.]
125. **Czacharowski**, Antoni: Społeczne i polityczne siły w walce o Nową Marchię w l. 1319—1373. Ze szczeg. uwzgl. roli możnowładztwa nowomarchijskiego. Toruń: (PWN) 1968. 200 S., Kt., 2 Taf., Schriftt., dt. Zsfass. [D. sozialen u. polit. Kräfte im Kampf um d. Neumark währ. d. Jahre 1319—1373. Mit bes. Berücks. d. neumärk. Hochadels.] (Roczn. Tow. Nauk. w Toruniu. 73, 2.)
126. Tow. Miłośn. Ziemi Chojeńskiej. — Z **Dziejów** ziemi chojeńskiej. Praca zbior. pod red. Tadeusza Białeckiego. Szcz.: Inst. Zach.-pom. 1969. 514 S., Abb., Kt., Tab., 10 Taf., Schriftt. [Zur Gesch. d. Königsberger Landes.]
127. **Fenrych**, Wiktor: Dzieje ziemi chojeńskiej od XIII do pocz. XIX w. [M. Abb., Kt.-Sk., Sk., Tab. u. Schriftt. i. d. Anm.] In: Z Dziejów ziemi chojeńskiej. Szcz. 1969. S. 63—118. [Gesch. d. Landes um Königsberg Nm. v. 13. Jh. b. z. Beginn d. 19. Jh.]
128. **Grundler**, Konrad: Aus der Geschichte des Oderbruches. (Gesch. bis z. 19. Jh.) In: Heimatkalender f. d. Kr. Bad Freienwalde. 12. 1968. S. 44—53.
129. **Kerl**, Willi, u. Walter Kuhn: Pommern u. Ostbrandenburg. [M. Schriftt.] In: D. Deutschen u. ihre östl. Nachbarn. Frft/M. 1967. S. 191—205.
130. **Korcz**, Władysław: Historyczne losy ziem pogranicza lubusko-wielkopolskiego na tle dziejów Ziemi Lubuskiej. [M. Schriftt. i. d. Anm.] In: Roczn. lubuski. 4. 1966. S. 40—85. [Histor. Schicksale d. Lande d. ostbrandenb.-großpoln. Grenzgebietes auf d. Hintergr. d. Gesch. d. Landes Lebus.]
131. **Korcz**, Władysław: Z przeszłości Krosna i ziemi krośnieńskiej. [M. Schriftt.] In: Krosno Odrzańskie. Zielona Góra. 1967. S. 17—33. [Zur Gesch. d. Stadt Crossen a. d. O. u. d. Crossener Landes.]
132. **Labuda**, Gerard: Przynależność terytorialna Ziemi Lubuskiej w XII i XII w. In: Roczn. histor. 5. 1969. S. 19—32. [M. franz. Zsfass.:] L'appartenance territoriale [!] de la Terre de Lubusz <Lebus> aux XIIe et XIIIe siècles. S. 32.
133. **Lehmann**, Rudolf: Die Herrschaften in der Niederlausitz. Untersuch. z. Entsteh. u. Gesch. Köln; Graz: Böhlau 1966. VIII, 136 S. (Mitteldt. Forsch. 40.)
134. **Lehmann**, Rudolf: Die Landvögte in der Niederlausitz. [M. Schriftt. i. d. Anm.] In: Festschr. v. Friedr. v. Zahn. 1. Köln. 1968. S. 429—471.

135. **Ludat**, Herbert: Das Lebuser Stiftsregister von 1405. Studien zu den Sozial- u. Wirtschaftsverhältnissen im mittleren Oderraum zu Beginn d. 15. Jh. 1. Wiesbaden: Harassowitz 1965. XXXIX, 161 S., Kt. (Osteuropastudien d. Hochschulen d. Landes Hessen. Reihe 1. Gießener Abhandl. z. Agrar- u. Wirtschaftsforschung d. europ. Ostens. 9.)
136. **Opgenoorth**, Ernst: Grenzkonflikte u. Konfessionsprobleme zwischen Brandenburg u. Polen am Anfang des 17. Jh., dargestellt an Johanniterbesitzungen. [M. engl. Zsfass.] In: ZfO. 18. 1969, 2. S. 287—298.
137. **Stanielewicz**, Józef: Z dziejów powiatu chojeńskiego w l. 1800—1939. [M. Abb., Tab. u. Schriftt. i. d. Anm.] In: Z Dziejów ziemi chojeńskiej. Szcz. 1969. S. 119—150. [Zur Gesch. d. Kr. Königsberg Nm. i. d. J. 1800—1939.]
138. **Wielgosz**, Zbigniew: Rola rycerstwa w brandenburskiej ekspansji na wschód. [M. Schriftt. i. d. Anm.] In: Europa — Słowiańszczyzna — Polska. Po. 1970. S. 115—126. [D. Bedeut. d. Rittertums f. d. Ausbreitung Brandenburs nach Osten.]
-
139. **Czerkawski**, Andrzej, Marek Dunin-Wąsowicz: Czelin. Pierwszy polski szup graniczny na Odrze. Warsz.: Rada Ochrony Pomników Walki i Męczeństwa 1968. 12 ungez. Bl., Abb., engl., franz., dt. u. russ. Zsfass. [Zellin (b. Königsberg Nm.). D. erste poln. Grenzpfahl an d. Oder.] — 2. Aufl. Warsz. 1970. 12 ungez. Bl., Abb., engl., franz., dt. u. russ. Zsfass.
140. **Dolata**, Bolesław: Walki wojsk polskich i radzieckich na terenach powiatu chojeńskiego w 1945 r. [M. Abb., Faltkt. u. Schriftt. i. d. Anm.] In: Z Dziejów ziemi chojeńskiej. Szcz. 1969. S. 151—176. [D. Kämpfe poln. u. sowjet. Truppen im Kr. Königsberg Nm. i. J. 1945.]
141. **Dominiczak**, Henryk: Organizacja i działalność grup operacyjnych w zakresie przejmowania i zabezpieczenia przemysłu na Ziemi Lubuskiej V—IX 1945 r. [M. Tab. u. Schriftt. i. d. Anm.] In: Roczn. lubuski. 6. 1969 (1970). S. 193—220. [D. Organis. u. Tätigkeit d. Einsatzgruppen z. Z. d. Übernahme u. Sicherung d. Industrie im Land Lebus v. Mai b. Sept. 1945.]
142. **Golczewski**, Kazimierz: Powiat chojeński na przełomie lat 1944—1945. In: Z Dziejów ziemi chojeńskiej. Szcz. 1969. S. 177—197. [D. Kreis Königsberg Nm. an d. Wende d. Jahre 1944—45.]
143. **Hładkiewicz**, Edward: Tradycje i początki ruchu ludowego na Ziemi Lubuskiej. Zielona Góra: (Wojew. Kom. Zjedn. Stronnictwa Lud.) 1969. 130 S., Abb., Bildn., Tab., Schriftt. [Traditionen u. Anfänge d. Bauernbeweg. im Land Lebus.]
144. Pierwsze **Lata** Ziemi Lubuskiej w Polsce Ludowej. Mat. sesji naukowej pośw. XX-leciu wyzwolenia Ziemi Lubuskiej. Praca zbior. pod red. Jana Wąsickiego. (Po.:) Wyd. Pozn. (1967). 209 S., Tab. [D. ersten Jahre d. Landes Lebus in Volkspolen. Beitr. von der dem 20. Jahrestag d. „Befreiung“ d. Landes Lebus gewidmeten wiss. Sitzung.]
145. **Markusfeld**, Adam: Kształtowanie się życia politycznego na Ziemi Lubuskiej w l. 1945—1947. [M. Schriftt. i. d. Anm.] In: Pierwsze lata Ziemi Lubuskiej w Polsce Lud. Po. 1967. S. 71—99. [D. Entwickl. d. polit. Lebens im Land Lebus i. d. J. 1945—47.]
146. **Mejnartowicz**, Romuald: Walka z reakcyjnym podziemiem na Ziemi Lubuskiej w l. 1945—1948. [M. Schriftt. i. d. Anm.] In: Pierwsze lata Ziemi Lubuskiej w Polsce Lud. Po. 1967. S. 125—144. [D. Kampf gegen d. reaktionäre illegale Beweg. im Land Lebus i. d. J. 1945—48.]

147. **Szczegół**, Hieronim: Pierwszy etap tworzenia władzy ludowej na Ziemi Lubuskiej <luty — czerwiec 1945 r.>. In: Prace Lubuskiego Tow. Nauk. Nr 3. 1967 = Hist. Nr 1. 1967. S. 3—25. [D. erste Abschnitt d. Entsteh. d. Volksherrschaft im Land Lebus, Febr.—Juni 1945.]
148. Wojew. Ośrodek Propagandy Partyjnej w PZPR w Zielonej Górze. — **Szczegół**, Hieronim: Narodziny władzy na Ziemi Lubuskiej. 1945—1947. Materiał dla prelegentów. Zielona Góra: (Kom. Wojew. PZPR) 1969. 49 S., Tab., Schriftt. [D. Entsteh. d. (Volks-) Herrschaft im Land Lebus i. d. J. 1945—47.]
149. **Wąsicki**, Jan: Prowincja Grenzmark Posen-Westpreußen 1918—1933. Zielona Góra: Lubuskie Tow. Nauk. 1967. 174 S., Tab., dt. Zsfass. [Umschlagt.: Grenzmark Posen-Westpreußen.]
150. **Wąsicki**, Jan: Objęcie Ziemi Lubuskiej. In: Ziemi zach. w granicach macierzy. Po. 1966. S. 132—139. [M. engl. Zsfass.: Taking over the Territories on the Odra [Oder] and the Baltic: The Lubusz Region [Land Lebus]. S. 394.]

V. Ortsgeschichte

151. **Muszyński**, Jan: Ze studiów nad miastami Ziemi Lubuskiej. [M. Abb. u. 1 Kt.-Sk.] In: Zielonogórskie zesz. muzealne. 1. 1969. S. 87—136. [Zu d. Untersuch. üb. d. Städte d. Landes Lebus.]
152. Lubuskie Tow. Nauk. — **Studia** nad początkami i rozplanowaniem miast nad środkową Odrą i dolną Wartą. Woj. zielonogórskie. Praca zbior. pod red. Zdzisława Kaczmarczyka i Andrzeja Wędzkiego. 1. Ziemia Lubuska, Nowa Marchia, Wielkopolska. Zielona Góra: (PWN) 1967. 349 S., Abb., Kt., Tab., 3 Taf., Schriftt., engl. Zsfass. [Untersuch. üb. d. Anfänge u. d. Planung d. Städte an d. mittl. Oder u. d. unteren Warthe. D. Woj. Grünberg. 1. Land Lebus, Neumark u. Großpolen.]
153. Lubuskie Tow. Nauk. — **Studia** nad początkami i rozplanowaniem miast nad środkową Odrą i dolną Wartą. Woj. zielonogórskie. Praca zbior. pod red. Zdzisława Kaczmarczyka i Andrzeja Wędzkiego. 2. Dolny Śląsk, Dolne Łużyce. Zielona Góra: (PWN) 1970. 634 S., Abb., Kt., Tab., 3 Taf., engl. Zsfass. [Untersuch. üb. d. Anfänge u. d. Planung d. Städte an d. mittl. Oder u. d. unteren Warthe. D. Woj. Grünberg. 2. Niederschlesien, d. Niederlausitz.]
154. **Zestawienie** planów i widoków miast dotycz. północnej części woj. zielonogórskiego. (Przered. przez Andrzeja Wędzkiego.) In: Studia nad początkami i rozplanow. miast nad środkową Odrą i dolną Wartą. 1. Zielona Góra. 1967. S. 337—343. [Übersicht d. Pläne u. Ansichten d. Städte im nördl. Teil d. Woj. Grünberg.]
-
155. Als **Arnswalde** brannte. E. Dokumentation. (Vorträge. Verf.: Georg Gramlow u. Hans Voigt. Hrsg.: Anneliese Hohensee. Bln: [Selbstverl. d. Hrsg.] 1968.) 47 S., Abb., 1 Kt.
156. 700 Jahre **Arnswalde**, Neumark. 1269—1969. Hrsg. v. d. Heimatkreiscomm. Arnswalde in Wunstorf. (Bearb.: Fritz Mörke. Ill.: Werner Schwiippert. Wunstorf 1969.) 192 S. m. Abb., S. 171—192 Abb.
157. Schulz, Gustav: Aus der Geschichte der Grenzstadt **Bomst**. [M. Abb. a. Taf., 1 Stadtpl. u. Zeichn. i. T.] In: Kreis Züllichau — Schwiebus. Frft/M. 1970. S. 34—41.

158. Heimatbuch **Christianstadt** m. Beitr. v. Otto Dahnert, Otto Kluge [u. a.]. (Gelsenkirchen 1968: P. Lashöfer.) 100 S., Abb., Taf., Kt.-Sk., 1 Faltkt. i. Tasche.
159. Krosno Odrzańskie. (Oprac. Wiesław Sauter.) Zielona Góra: Lubuskie Tow. Kultury 1967. 125 S., Abb., Kt., Tab., Schriftt. [**Crossen** a. d. O.] (Zesz. lubuskie 2. — Lubuskie Tow. Kultury.)
160. Muszyński, Jan: Krosno Odrzańskie. [M. Abb., Sk. u. Schriftt. i. d. Anm.] In: Studia nad początkami i rozplanow. miast nad środkową Odrą i dolną Wartą. 2. Zielona Góra. 1970. S. 249—283. [**Crossen** a. d. O.]
161. Muszyński, Jan: Rozwój przestrzenny miasta Krosna Odrzańskiego do XV w. [M. mehr. Abb. u. Sk. sowie Schriftt. i. d. Anm.] In: Ze Studiów nad średniowiecznym Głogowem i Krosnem. Zielona Góra. 1970. S. 173—215. [D. räuml. Entwickl. d. Stadt **Crossen** a. d. O. b. z. 15. Jh.]
162. Drezdenko. Autorzy: Józef Cabaj [u. a.]. (Red.: Wiesław Sauter.) Zielona Góra 1970. 127 S., Abb., Schriftt. [**Driesen** (b. Friedeberg Nm.).] (Zesz. lubuskie Lub<uskiego> T<ow.> K<ultury>. Nr 7.)
163. Wędzki, Andrzej: Drezdenko. [M. 1 Abb. u. 1 Sk.] In: Studia nad początkami i rozplanow. miast nad środkową Odrą i dolną Wartą. 1. Zielona Góra. 1967. S. 155—171. [**Driesen** (b. Friedeberg Nm.).]
164. Karłowska-Kamzowa, Alicja: Ośno. [M. mehr. Abb. u. Sk.] In: Studia nad początkami i rozplanow. miast nad środkową Odrą i dolną Wartą. 1. Zielona Góra. 1967. S. 251—264. [**Drossen** (in Weststernberg).]
165. Fehling, Hans: **Frankfurt** an der Oder im Wandel der Jahrhunderte. (Fellbach b. Stg.: Fehling) 1965. 151 S. [Bildband.]
166. Byczko, Tadeusz: Strzelce Krajeńskie. [M. mehr. Abb. u. Sk.] In: Studia nad początkami i rozplanow. miast nad środkową Odrą i dolną Wartą. 1. Zielona Góra. 1967. S. 303—316. [**Friedeberg** Nm.]
167. Rosenkranz, Edwin: Górzycza. [M. 1 Sk.] In: Studia nad początkami i rozplanow. miast nad środkową Odrą i dolną Wartą. 1. Zielona Góra. 1967. S. 199—210. [**Göritz** (b. Reppen).]
168. Kowalski, Stanisław: Gubin. [M. Abb. u. Sk. sowie Schriftt. i. d. Anm.] In: Studia nad początkami i rozplanow. miast nad środkową Odrą i dolną Wartą. 2. Zielona Góra. 1970. S. 211—234. [**Guben**.]
169. Lubniewice. In: Miasto pol. w Tysiącleciu. 2. Wr. 1967. S. 641—642. [**Königswalde** (b. Züllichau).]
170. Fitzky, Wilhelm: **Küstrin**. Bild einer v. Schicksal geprüften Stadt. Kiel: Märk. Verlags- u. Vertriebsgesellsch. 1967. 138 S., 8 Bildtaf. (Unsere märkische Heimat. 3.)
171. Rosenkranz, Edwin: Kostrzyn. [M. 2 Abb. u. 2 Sk.] In: Studia nad początkami i rozplanow. miast nad środkową Odrą i dolną Wartą. 1. Zielona Góra. 1967. S. 211—226. [**Küstrin**.]
172. Stankiewicz, Jerzy: Twierdza Kostrzyn — zarys dziejów. Streszcz. [M. Abb., Kt.-Sk. u. Zeichn.] In: Studia i mat. do hist. wojskowości. 12. 1966, 1. S. 163—184. [D. Festung **Küstrin** — kurze Darst. d. Gesch. Zsfass.]
173. E. M.: **Liebenau** — e. märk. Stadt an vier Seen. [M. 3 Abb. a. Taf.] In: Kreis Züllichau — Schwiebus. Frft/M. 1970. S. 45—47.
174. Dębno. [M. 1 Abb.] In: Miasta pol. w Tysiącleciu. 2. Wr. 1967. S. 416—417. [**Neudamm** (b. Königsberg Nm.).]
175. Berkholz, Erna: Unsere Kreisstadt **Reppen**. [M. mehr. Abb. u. 1 Stadtpl.]

In: Heimatblatt f. dt. Volksgemeinschaft. 17. 1968, 7/8. S. 11—12; 10/11. S. 6—7; 12. S. 8—9. 18. 1969, 2. S. 7—8.

176. Rosenkranz, Edwin: Rzepin. [M. 1 Sk.] In: Studia nad początkami i rozplanow. miast nad środkową Odrą i dolną Wartą. 1. Zielona Góra. 1967. S. 271—281. [Reppen.]

177. Lotter, Paul: Aus der Geschichte der Stadt **Schwiebus**. [M. mehr. Abb. a. Taf. u. Zeichn. i. T.] In: Kreis Züllichau — Schwiebus. Frft/M. 1970. S. 27—33.

178. Wędzki, Andrzej: Świebodzin. [M. Abb., Sk. u. Schriftt. i. d. Anm.] In: Studia nad początkami i rozplanow. miast nad środkową Odrą i dolną Wartą. 2. Zielona Góra. 1970. S. 397—419. [Schwiebus.]

179. Wędzki, Andrzej: Lubsko. [M. Abb., 1 Kt.-Sk. u. Schriftt. i. d. Anm.] In: Studia nad początkami i rozplanow. miast nad środkową Odrą i dolną Wartą. 2. Zielona Góra. 1970. S. 285—305. [Sommerfeld.]

180. Zajchowska, Stanisława, Andrzej Wędzki: Żary. [M. Abb., Sk. u. Schriftt. i. d. Anm.] In: Studia nad początkami i rozplanow. miast nad środkową Odrą i dolną Wartą. 2. Zielona Góra. 1970. S. 529—552. [Sorau.]

181. Żary wczoraj i dziś. (Red.: Hieronim Szczegół.) Zielona Góra: Lubuskie Tow. Kultury 1967. 130 S., zahlr. Abb., Tab. u. Schriftt. [D. Vergang. u. Gegenw. v. Sorau.] (Zesz. lubuskie LTK. 3.)

182. Byczko, Tadeusz: Torzym. [M. 1 Kt.-Sk.] In: Studia nad początkami i rozplanow. miast nad środkową Odrą i dolną Wartą. 1. Zielona Góra. 1967. S. 329—334. [Sternberg Nm.]

183. Schwärzel, Erich: Aus der Vergangenheit der Stadt **Triebel**. In: Sorauer Heimatblatt. 15. 1966, 9—10. 16. 1967, 1—10 u. 12. 17. 1968, 2—12.

184. Wędzki, Andrzej: Trzebiel. [M. 2 Abb. u. Schriftt. i. d. Anm.] In: Studia nad początkami i rozplanow. miast nad środkową Odrą i dolną Wartą. 2. Zielona Góra. 1970. S. 421—434. [Triebel.]

185. Aus der Geschichte der Stadt **Unruhstadt**. [M. 2 Abb. a. Taf. u. 1 Wappenbild.] In: Kreis Züllichau — Schwiebus. Frft/M. 1970. S. 42—44.

186. Linette, Eugeniusz: Dobiegniew. [M. 3 Abb. u. 1 Kt.-Sk.] In: Studia nad początkami i rozplanow. miast nad środkową Odrą i dolną Wartą. 1. Zielona Góra. 1967. S. 135—154. [Woldenberg Nm.]

187. Szczec. Tow. Nauk. Wyd. Nauk Społ. — Filipowiak, Władysław: Cedynia w czasach Mieszka I. (Po.) Wyd. Pozn. 1966. 98 S., 41 Abb. u. Sk., Schriftt. [Zehden z. Z. Mieszkos I.] — 2. Aufl. Po. 1966. 98 S., Abb., Kt., Pl., Schriftt.

188. Wędzki, Andrzej: Sulęcín. [M. Abb. u. Sk.] In: Studia nad początkami i rozplanow. miast nad środkową Odrą i dolną Wartą. 1. Zielona Góra. 1967. S. 317—328. [Zielenzig.]

189. Mieck, Ilja: Aus der Geschichte der Kreisstadt **Züllichau**. [M. mehr. Zeichn.] In: Kreis Züllichau — Schwiebus. Frft/M. 1970. S. 18—24.

190. Wędzki, Andrzej: Sulechów. [M. Abb., Sk. u. Schriftt. i. d. Anm.] In: Studia nad początkami i rozplanow. miast nad środkową Odrą i dolną Wartą. 2. Zielona Góra. 1970. S. 353—373. [Züllichau.]

VI. Wirtschaft; Sozialgeschichte; Gesundheitswesen; Sport

191. Albrecht, Kuno: Die Tierzucht in Ostbrandenburg. [M. zahlr. Tab., mehr. Übersichten u. Schriftt.] In: D. Preuß. Landwirtsch. Versuchs- u. Forschungsanstalten Landsberg/W. Würzb. 1968. S. 345—431.

192. **Boroń**, Józef: Przemysł i rzemiosło woj. zielonogórskiego w l. 1862—1962. (Po.:) Wyd. Pozn. 1966. 195 S., Abb., Kt., Tab., Schriftt. [Industrie u. Handwerk d. Woj. Grünberg i. d. J. 1862—1962.]
193. **Brankač**, Jan: Studien zur Wirtschaft u. Sozialstruktur der Westslawen zwischen Elbe—Saale u. Oder aus der Zeit vom 1. bis zum 12. Jh. Bautzen: Domowina 1964. 338 S., Schriftt. S. 308—38. (Schriftenreihe d. Inst. f. Sorb. Volksforschung in Bautzen b. d. Dt. Akad. d. Wiss. zu Bln. 23.)
194. Wojew. Roln. Zakł. Doświadcz. Zielona Góra. — **Brej**, Szymon, Zbigniew Ornatowski: Nasiennictwo zbóż i ziemniaków w woj. zielonogórskim. Zielona Góra: (PWRiL) 1970. 74 S., 1 Kt., Tab. [D. Getreide- u. Kartoffelsaatzeit in d. Woj. Grünberg.]
195. **Dittebrand**, Georg: Die Ostmärkische Saatbau-Genossenschaft eGmbH u. d. Ostmärkische Saatbaugesellschaft mbH in Schwiebus. In: D. Preuß. Landwirtschaft. Versuchs- u. Forschungsanstalten Landsberg/W. Würzb. 1968. S. 316—322.
196. **Fischer**, Walther: Die Deutsche Saatveredelung GmbH in Landsberg/W. u. ihre Zweigstellen in Stettin <ab 1935> u. Schlawa <ab 1939>. [M. Anlagen u. Tab.] In: D. Preuß. Versuchs- u. Forschungsanstalten Landsberg/W. Würzb. 1968. S. 251—304.
197. **Grzelak**, Józef: Kierunki rozwoju gospodarczego Ziemi Lubuskiej. Zielona Góra: Kom. Wojew. PZPR 1966. 43 S., Abb., Tab. [Tendenzen d. Wirtschaftsentwickl. d. Landes Lebus.] (Zeszyty W<ieczorowego> U<niw.> M<arksizmu> L<eninizmu>. Mat. nauk.-dydaktyczne. 2.)
198. Lubuskie Tow. Nauk. — **Kern**, Henryk: Stosunki glebowe i przydatność rolnicza gleb doliny rzeki Warty w woj. zielonogórskim. Po.: (PWN) 1969. 136 S., Abb., Kt., Tab., 3 Taf., Schriftt., russ. u. engl. Zsfass. [D. Bodenverhältn. u. d. landwirtsch. Eignung d. Böden d. Warthetales in d. Woj. Grünberg.] (Prace Komisji Biologii Stosowanej w Gorzowie.)
199. **Laurisch**, Reinhold: Die Post in Sorau. [M. Abb. u. Bildn.] In: Sorauer Heimatblatt. 16. 1965, 8—11.
200. **Müller**, Hans-Heinrich: Märkische Landwirtschaft vor den Agrarreformen von 1807. Potsdam 1967. 232 S., 30 Abb. (Veröffentl. d. Bezirksheimatmuseums Potsdam. Nr 13.)
201. **Schleusener**, Gerhard: Organisation, Acker- u. Pflanzenbau eines intensiven Großbetriebes in der Neumark. [M. Übersichten.] In: D. Preuß. Landwirtschaft. Versuchs- u. Forschungsanstalten Landsberg/W. Würzb. 1968. S. 463—484.
202. **Schleusener**, Werner: Die Ostdeutsche Pflanzkartoffel GmbH für die Neumark u. Grenzmark in Landsberg/W. <O.P.L.> [M. Tab.] In: D. Preuß. Landwirtschaft. Versuchs- u. Forschungsanstalten Landsberg/W. Würzb. 1968. S. 237—250.
203. **Studia** nad gospodarką Ziemi Lubuskiej po r. 1945. Zielona Góra 1970. 112 S., zahlr. Abb., Schriftt. i. d. Anm. [Untersuch. üb. d. Wirtsch. d. Landes Lebus nach 1945.] (Prace Lubuskiego Tow. Nauk. Komisja Hist. Nr 2 [= Gesamt-zähl.] 8 [a].)
204. Die Preußischen Landwirtschaftlichen **Versuchs- u. Forschungsanstalten** Landsberg/W. Ostbrandenburgs Landbau als Partner der Wissenschaft. Hrsg. v. Alfred Heinrich Könekamp. Würzb.: Holzner Verl. 1968. 498 S., 4 Kt.-Sk., zahlr. Tab., mehr. Taf., Schriftt. (Ostdt. Beiträge aus d. Gött. Arbeitskreis. 42. — Veröffentl. Nr 368. — D. Gött. Arbeitskreis.)
205. **Zakłady** przemysłu kluczowego w woj. zielonogórskim. Praca zbior. pod

red. i kierunkiem naukowym Józefa Popkiewicza. Zielona Góra 1966. 367 S., Abb., Tab. [D. Schlüsselindustriebetriebe in d. Woj. Grünberg. Gemeinschaftsarbeit.]

206. **Arnold** geb. Messerschmidt, Friedel: Die Adler-Apotheke in Neudamm u. ihre Geschichte [M. 3 Abb.] In: Kreis-Kalender f. d. Heimatkreis Königsberg-Neumark. 14. 1966 (1965). S. 28—36.

207. **Blase**, Karl Heinz: Die Geschichte der Apotheke unserer Heimatstadt Gassen. [M. 1 Abb.] In: Sorauer Heimatblatt. 18. 1969, 10—11.

208. **Chmielewska**, Bożena: Społeczne przeobrażenia środowisk wiejskich na ziemiach zachodnich. Na przykładzie pięciu wsi w woj. zielonogórskim. Po.: Inst. Zach. 1965. 250 S., Abb., Kt., Pl., Tab., Schrift., russ. u. engl. Zsfass. [Gesellschaftl. Veränderungen d. ländlichen Milieus in d. (poln.) Westgebieten am Beisp. v. 5 Dörfern d. Woj. Grünberg (Woxfelde Kr. Oststernberg sowie Lang Heinersdorf, Goltzen, Kleistdorf u. Krammensee Kr. Züllichau — Schwiebus).] (Ziemie zachodnie. Studia i mat. Nr 8.)

209. **Dann**, Georg Edmund: Vom Apothekenwesen des Kreises Königsberg Nm. [M. 2 Abb.] In: Kreis-Kalender f. d. Heimatkreis Königsberg-Neumark. 16. 1968 (1967). S. 130—138.

210. **Schmidt**, Hilde-Lore: Die soziale Lage der Landbevölkerung im 18. Jh. sowie Probleme ihrer Umgestaltung. Darst. u. vergleichende Untersuchung d. Gegebenheiten in den östl. preuß. Provinzen u. in Mecklenburg. Bln, FU, Diss. 1965. 212 S. [Betr. auch d. Neumark.]

211. **Vetter**, Klaus: Die soziale Struktur brandenburgischer Kleinstädte im 18. Jh., untersucht am Beisp. d. landesherrl. Mediatstädte d. ehem. kurmärk. Kreises Lebus. In: Jahrb. f. Wirtschaftsgesch. 1969, T. 2. S. 225—263.

212. **Wielkość** polskich i niemieckich posiadłości w Małych i Wielkich Podmoklach oraz w Nowym i Starym Kramsku. [M. Tab.] In: Prace Lubuskiego Tow. Nauk. Nr 3 = Hist. Nr 1. 1967. S. 123—135. [D. Größe d. poln. u. dt. Anwesen in Klein u. Groß Posenbrück (b. Züllichau) sowie in Kleistdorf (b. Züllichau) u. Krammensee (b. Züllichau).]

VII. Verwaltung; Recht

213. **Charłampowicz**, Jan: Dzieje organizacji sądownictwa na Ziemi Lubuskiej od XVIII do XX w. In: Prace Lubuskiego Tow. Nauk. Komisja Prawa. Nr 1. 1968. S. 5—33. [Gesch. d. Organisation d. Justizwesens im Land Lebus v. 18. b. z. 20. Jh.]

214. **Fitzky**, Wilhelm: Aus der Geschichte des Küstriner Gerichts. [M. Abb.] In: Heimatzeitung Kreis Königsberg-Neumark. 21. 1970, 4—5.

215. **Hinz**, Bernhard: Die Schöppenbücher der Mark Brandenburg besonders des Kreises Züllichau — Schwiebus. Bearb. u. eingeleitet v. Gerd Heinrich. Bln: W. de Gruyter 1964. XXII, 269 S., 10 Taf., 1 Kt. (Veröffentl. d. Histor. Komm. zu Bln b. Friedrich-Meinecke-Inst. d. Freien Univ. Bln. 12.)

216. **Mětsk**, Frido: Die Stellung der Sorben in der territorialen Verwaltungsgliederung des deutschen Feudalismus. E. Beitr. z. Rechts- u. Verfassungsgesch. d. dt. Feudalismus im Sorbenland. M. e. statist. Anh., 26 sorbischsprach. u. 7 deutschsprach. Quellenbeil. sowie e. Bildteil u. 9 Ausschlagkt. Bautzen: VEB Domowina 1968. 171 S., 33 Abb. a. Taf., 5 Faltaf. (Schriftenreihe d. Inst. f. Sorb.

Volksforschung in Bautzen. 43. — Dt. Akad. d. Wiss. zu Bln.) [Betr. u. a. d. Kreise Crossen u. Sorau.]

217. **Schulze**, Hans K.: Die brandenburgischen Stadtrechte im Mittelalter. Bem. zu e. Kte im Histor. Handatlas v. Brandenburg u. Berlin. [M. Schriftt. i. d. Anm.] In: Jahrb. f. d. Gesch. Mittel- u. Ostdeutschlands. 13/14. 1965 (1966). S. 348—369. [Betr. auch d. Neumark.]

VIII. Geistiges und kulturelles Leben

218. O **Kulturze** i literaturze Ziemi Lubuskiej. Łódź 1970. V, 129 S. [D. Kultur u. Literatur d. Landes Lebus.] (Prace Koła Naukowego Polonistów Uniw. Łódzkiego.)

219. **Ocena** dotychczasowego dorobku oraz podstawowe problemy dalszego rozwoju życia kulturalnego w woj. zielonogórskim. Referat egzekutywy KW PZPR. (Mat. podstawowe. Zielona Góra 1969.) 46 S. [Beurteil. d. bisherigen Arbeitsergebnisse sowie grundlegende Probleme d. Weiterentwickl. d. Kulturlebens in d. Woj. Grünberg. Referat d. Exekutive d. Woj.-Komitees d. Verein. Poln. Arbeiterpartei.]

220. Z **Zagadnień** kulturalnych woj. zielonogórskiego. Autorzy: Zygmunt Dulczewki [u. a.]. Zielona Góra: Lubuskie Tow. Kultury 1968. 127 S., Abb., Bildn., Tab. [Zu Kulturfragen d. Woj. Grünberg.] (Zesz. lubuskie. 5. — LTK.)

221. **Muszyński**, Jan: O rozwoju nauki w woj. zielonogórskim. In: Pierwsze lata na Ziemi Lubuskiej w Polsce Lud. Po. 1967. S. 205—208. [Zur Entwickl. d. Wissenschaft in d. Woj. Grünberg.]

222. **Szczegóła**, Hieronim: Środowisko naukowe Ziemi Lubuskiej w okresie XX-lecia PRL. [M. Schriftt. i. d. Anm.] In: Roczn. lubuski. 5. 1968. S. 87—98. [D. wiss. Leben d. Landes Lebus währ. d. zwei Jahrzehnte d. Bestehens Volks-polens.]

223. **Albrecht**, Kuno: Das landwirtschaftliche Bildungswesen in der Provinz Brandenburg unt. bes. Berücks. Ostbrandenburgs. [M. 7 Tab.] In: D. Preuß. Landwirtschaft. Versuchs- u. Forschungsanstalten Landsberg/W. Würzb. 1968. S. 433—446.

224. **Fitzky**, Wilhelm: Die Küstriner Knabenmittelschule. [M. Abb.] In: Kreis-Kalender f. d. Heimatkreis Königsberg-Neumark. 16. 1968 (1967). S. 66—79.

225. **Lemiesz**, Wiktor: Polskie szkoły mniejszościowe w południowej Marchii Granicznej. [M. 1 Kt.-Sk. u. Tab.] In: Roczn. lubuski. 4. 1966. S. 358—391. [D. poln. Minderheitsschulen in d. südl. Grenzmark.]

226. **Ries**, Ludwig-Wilhelm: Die Höhere Lehranstalt für Praktische Landwirte in Landsberg/W. [M. 1 Tab.] In: D. Preuß. Landwirtschaft. Versuchs- u. Forschungsanstalten Landsberg/W. Würzb. 1968. S. 447—457.

227. **Sauter**, Wiesław: Rozwój szkolnictwa w woj. zielonogórskim w l. 1945—1964. [M. mehr. Tab. u. Schriftt. i. d. Anm.] In: Roczn. lubuski. 5. 1968. S. 158—180. [D. Entwickl. d. Schulwesens in d. Woj. Grünberg i. d. J. 1945—64.]

228. **Biehahn**, Erich: Der alte Züllichauer Verlagsbuchhandel. [M. Abb., 1 Bildn. u. 1 Faks. sowie Schriftt.] In: Jahrb. f. brandenburg. Landesgesch. 17. 1966. S. 7—17.

229. **Kucner**, Alfred, i Marian Pietrzak: Charakterystyka zasobów archiwalnych w Wojew. Archiwum Państwowym i w Archiwum Komitetu Wojew. PZPR w Zielonej Górze. In: Pierwsze lata Ziemi Lubuskiej w Polsce Lud. Po. 1967. S. 200—205. [Charakteristik d. Archivbestände im Staatl. Woj.-Archiv u. im Archiv d. Woj.-Komitees d. Verein. Poln. Arbeiterpartei in Grünberg.]
230. **Lemiesz**, Wiktor: O prasie polskiej na Ziemi Lubuskiej w dwudziestoleciu międzywojennym. In: Z Dziejów polskości na Ziemi Lubuskiej. Zielona Góra. 1966. S. 59—70. [D. poln. Presse im Land Lebus währ. d. zwanzig Jahre zwischen d. beiden Weltkriegen.]
231. Muzeum Ziemi Lubuskiej. — **Muzea** w woj. zielonogórskim. Praca zbior. Zielona Góra 1966. 94 S., Abb., 1 Kt., Tab. [D. Museen in d. Woj. Grünberg.]
232. **Übersicht** über die Bestände des Brandenburgischen Landeshauptarchivs, Potsdam. T. 1. Behörden u. Institutionen in d. Territorien Kurmark, Neumark, Niederlausitz bis 1808/16. Bearb. v. Friedrich Beck, Lieselott Enders, Heinz Braun unt. Mitarbeit v. Margot Beck, Barbara Merker. Weimar: Böhlau 1964. XII, 703 S. (Veröffentl. d. Brandenburg. Landeshauptarchivs. 4.)
-
233. **Gruszecki**, Andrzej, Jarosław Widawski: Ruina jako obiekt turystyczny <koncepcja zabezpieczenia i udostępnienia na przykładzie kościoła NMP w Chojnie>. [M. zahlr. Abb. u. Sk.] In: Ochrona zabytków. 18. 1965, 2. S. 5—21. [M. franz. Zsfass.:] Conservation d'un monument à l'état de ruine à des fins touristiques, conception de protection et d'accessibilité sur l'exemple de l'église Notre-Dame à Chojna [Königsberg Nm.]. S. 21—22.
234. **Kowalski**, Stanisław: Zabytki architektury powiatu Krosno Odrzańskie. [M. Schriftt. i. d. Anm.] In: Ze Studiów nad średniowiecznym Głogowem i Krosnem. Zielona Góra. 1970. S. 217—227. [D. Baudenkmäler d. Kr. Crossen a. d. O.]
235. **Krzymuska-Fafius**, Zofia: Zabytki ziemi chojeńskiej. [M. Abb., Tab. u. Schriftt.] In: Z Dziejów ziemi chojeńskiej. Szcz. 1969. S. 406—442. [D. Denkmäler d. Königsberger Landes.]
236. **Schade**, Günter: Zur Baugeschichte der Frankfurter Marienkirche. [M. mehr. Abb. u. Zeichn. sowie Schriftt. i. d. Anm.] In: Jahrb. f. brandenburg. Landesgesch. 15. 1964. S. 7—21.
237. **Śmiałowski**, Rudolf, Elżbieta Dąmbska: Budownictwo drewniane i młyny wietrzne na Ziemi Lubuskiej. (Po.:) Wyd. Pozn. (1968). 169 S., Abb. [Holzbauten u. Windmühlen im Land Lebus.] (Bibl. lubuska. Nr 10. — Lubuskie Tow. Nauk. w Zielonej Górze.)

IX. Kirchliches Leben

238. Die Mark **Brandenburg**, die Markgraftümer Oberlausitz u. Niederlausitz, Schlesien. Aalen: Scientia 1970. XIV, 501 S. (D. ev. Kirchenordnungen d. 16. Jh. 3.) [Neudr. d. Ausg. Lpz. 1909.]
239. **Chorzępa**, Michał: Rozwój organizacji kościelnej na Ziemi Lubuskiej i Pomorzu Zachodnim w l. 1945—1965. [M. Abb.] In: Nasza przeszłość. 22. 1965. S. 113—149. [D. Entwickl. d. kirchl. Organis. im Land Lebus u. in Hinterpom. mern i. d. J. 1945—65.]
240. **Kurzinna**, Werner: Der Vater der Neudammer Kirche. Generalsuperintendent a.D. Carl Büchsel. [M. 2 Abb.] In: Heimatzeitung Kreis Königsberg-Neu-

- mark. 15. 1964, 2. S. [1—5]. [Nebst] Nachtrag v. Friedel Arnold. 15. 1964, 3. S. [11—12].
241. **Leppin**, Günther: Bilder aus der Kirchengeschichte der Mark Brandenburg unt. bes. Berücks. der 1945 verlorenen Kirchenkreise östlich der Oder u. Neiße. Leer <Ostfr.>: Verl. G. Rautenberg 1969. 28 S.
242. **Leppin**, Günther: Evangelisches Kirchentum im Kreis Züllichau — Schwiebus. [M. Abb. a. 4 Taf.] In: Kreis Züllichau — Schwiebus. Frft/M. 1970. S. 48—52.
243. **Lipphardt**, Walther: Das Gesangbuch von J. Eichhorn d. Ä. zu Frankfurt an der Oder u. seine ältesten Ausgaben. (16. Jh.) In: Jahrb. f. Liturgik u. Hymnol. 13. 1968. S. 161—170 [nebst] Berichtigungen. 14. 1969. S. 203—204.
244. **Opgenoorth**, Ernst: Die Ballei Brandenburg des Johanniterordens im Zeitalter der Reformation u. Gegenreformation. Würzb.: Holzner-Verl. 1963. 311 S. (Jahrb. d. Albertus-Univ. Königsberg/Pr. Beiheft. 24.)
245. **Petri**, Hans: Erdmann Neumeister — ein Sorauer Superintendent vor 200 Jahren. E. biograph. Skizze. [M. Bildn.] In: Sorauer Heimatblatt. 16. 1967, 11. S. 5—7.

X. Sprache

246. **Gruchmanowa**, Monika: Gwary (Nowego i Starego) Kramsk, (Wielkich i Małych) Podmokli i Dąbrówki w woj. zielonogórskim. Zielona Góra: (PWN, Oddz. Poznań) 1969. 207 S., 1 Kt., Schriftt., dt. Zsfass. [D. Mundarten v. Kleistdorf u. Krammensee (b. Züllichau), Posenbrück (Groß- u. Klein Posemukel b. Bomst) u. Groß Dammer (b. Meseritz) in d. Woj. Grünberg.]
247. **Messow**, Theodor: Zur Dialektgeographie des schlesisch-brandenburgischen Grenzgebietes bei Züllichau. Für d. Druck bearb. v. Günter Bellmann. In: Dt. Dialektgeogr. 56. 1965. S. 1—34; 52 Kt.
248. **Pasterniak**, Wojciech: Nazwy terenowe powiatu nowosolskiego i sulechowskiego. [M. Übersichten u. Schriftt. i. d. Anm.] In: Onomastica. 10. 1965, 1/2. S. 32—44. [M. franz. Zsfass.:] Les noms topographiques des districts de Nowa Sól [Neusalz] et de Sulechów [Züllichau]. S. 337.
249. **Pasterniak**, Wojciech: Współczesne problemy nazewnictwa geograficznego Ziemi Lubuskiej. [M. mehr. Tab. u. Schriftt.] In: Roczn. lubuski. 3. 1962. S. 84—104. [D. derzeitigen Probleme d. geograph. Nomenklatur im Land Lebus.]